

מלון יקרון והדושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָרֵא חֶזְקָא

חֶזְקָא דְאִוֵּרֵי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

עצה נפלאה לעבוד את ה' אף בימי הסתר - לזכור תמיד מה מבוקשו בעולם

כשהוא יורד לביתו הקדוש של יעקב אבינו, והוא יורד למצרים שהיא ערות הארץ, העצה היא לשוב ולהזכיר לעצמו מה שליחותו ומה מבוקשו בעולם, ועל ידי שיתיישב בדעתו ויזכור תכליתו בעולם, יהיה בכוחו להתמיד בעבודתו גם בימי ההסתר.

לעצמו מהי מטרתו בימי חייו מקבל כוחות להוסיף ולהתעלות כפי שנרמז בדברי המלאך אל יוסף הצדיק בצאתו מבית אביו: 'מה תבקש' (בראשית לו טו), ולימד המלאך את יוסף לחזור ולומר תמיד לעצמו מה מבוקשו בעולם, ודוקא בשעה זו

וּיִמְצְאוּ אִישׁ וְהָנָה תַּעֲבָד בְּשָׂדֶה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תִּבְקֹשׁ (לו, טו). העולם הזה מלא בהפרעות המסיחות את הדעת משליחותו העיקרית של האדם, אך צריך ויכול לעורר עצמו בכל עת שלא להיחלש בעבודת הקודש, ועל ידי שמשנן

מִילְתָּא דְפִלְיָאָה

יעקב ויוסף בקיאים היו בחכמת הפרצוף

בקשות הגשמיות. אכן כוונת רש"י היא שלא לחינם מסר יעקב את חכמתו ליוסף, אלא כיון שהיה דומה לו בתואר פניו, והעלים רש"י סוד גדול בדבריו, ועומק הענין הוא, שיעקב אבינו היה בקיא להכיר במראה פניו של אדם, ונמנע למסור את סודות התורה כי אם למי שהכיר בפניו את גודל מעלתו, וכיון שראה ביוסף שתואר פניו דומה לו, כלומר, הכיר בו שדומים פניו בקדושתם אליו עצמו, והדבר מעיד על מעלת נפשו שדומה אליו, לכן מסר דווקא לו את סודות התורה שנמסרו לו מפי שם ועבר. ובזה יובן גם מה שנאמר (להלן מב ח) 'ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו', שיוסף שקיבל מאביו את חכמת מראה הפנים, הכיר במראה פני אחיו שהם בני אביו, אבל הם שלא קבלו את החכמה מאביהם, לא הכירו את יוסף ולא הבחינו בצורתו הקדושה.

מעלת יוסף שנוולד לזקנתו של אביו

והנה רש"י הוסיף ביאור נוסף מהו 'בן זקונים', שנוולד לו לעת זקנותו. כי באמת כל מעלותיו של יוסף באו לו מאחר שנוולד לעת זקנת אביו, כי תלמידי חכמים ככל שהם מזקינים דעתם מתיישבת עליהם (קנינים פ"ג מ"ו), וכפי מה שגופם נחלש כך דעתם ושכלם מתגברים, ולפיכך הבנים הנוולדים לעת זקנתם הם במעלה יתירה על אחיהם, נמצא שכל דברי רש"י עולים בקנה אחד, שמאחר שנוולד לזקנת אביו היה תואר פניו דומה לשל אביו, וזו היתה הסיבה שמסר לו אביו את כל חכמתו שקיבל משם ועבר.

מעלת הבנים הנוולדים לזקנת אביהם

כך גם כתב בתורת משה לחתם סופר (ויחי ד"ה שיכל) שכן הנוולד מאוחר חשוב יותר מן הבן הקודם לו, ואף שבעניני העולם הזה הבכור קודם לירושה וכדומה, מכל מקום לעניני קדושה אדרבה מעלים בקודש ואין מורידים, וכמו שמצינו אצל דוד שהיה השביעי לאביו והוא נבחר מכל בית אביו, וזהו הפירוש בפסוק (בראשית מח יד) 'שיכל את ידיו כי מנשה הבכור', כיון שמנשה הבכור על כן ביקש לברך את אפרים הצעיר ושיכל ידיו לשם כך, וזו היתה מעלתו של אפרים שהוא הצעיר ולא המבוגר.

וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זָקִינִים הוּא לֹו וַעֲשֵׂה לֹו כְּתַנְתָּ פִּסִּים (לז ג). יוסף הצדיק היה חביב על אביו יותר משאר אחיו, והטעם לכך מבואר בהמשך הפסוק, 'כי בן זקנים הוא לו', ופירש רש"י שהיה דומה לו בתואר פניו. ויש להתבונן מהו השבח הגדול בכך, ומדוע אהב אותו בשל מראהו יותר משאר אחיו. ועוד קשה, אם היה זיו פניו דומה לאביו הכי צד לא הכירו אותו אחיו בעמדם לפניו במצרים, הרי היה דומה במראה פניו ליעקב אביהם. ובאמת רש"י מביא פירוש נוסף, שיעקב לימד את יוסף את כל חכמתו שלמד מפי שם ועבר, ולכן היה אהוב אותו יותר משאר אחיו, אמנם גם פירוש זה אינו מובן, מדוע אכן לא לימד את חכמתו גם לשאר בניו.

בבקשת יראת שמים יכול לצרף גם גשמיות ולהיענות

אמור מעתה, אחר שראינו כי בקשת יראת שמים נענית מיד, כי כאשר כוונת האדם לתקן עולם במלכות שדי גם הדברים הגשמיים יתקבלו, כי אם יהיה עליו עול מלכות לא יוכל לעשות חפצי שמים. וכי תאמר מנין לנו, דע את שכתב השפת אמת בשם זקנו החידושי הרי"מ (אלול תרמ"ז-תרמ"ח ד"ה הקדמונים) בביאור דברי המדרש הנ"ל, 'קרוב ה' לכל קוראיו' יכול לכל, תלמוד לומר 'לכל אשר יקראוהו באמת', שעדיין קשה תחילת הפסוק שנכתב בו שקרוב ה' לכל, ולא רק לקוראים באמת. אלא מבאר השפת אמת שבזכות הצדיקים הקוראים באמת יכולה תפילתם של הכל לעלות השמיימה ולפעול פעולת צדיק לחיים. כיוצא בזה מצינו בדברי רבי אלימלך מליז'נסק ע"ה (נועם אלימלך וארא ד"ה א"י ולא שמעו) בפסוק (תהלים קמה יט) 'רצון יראיו יעשה ואת שוועתם ישמע ויושיעם', פתח בלשון יחיד 'רצון', וסיים בלשון רבים 'שוועתם'. ומבאר, שכאשר עם ישראל זקוקים לישועה ואינם ראוים לה אז הקב"ה מביא רצון לצדיק להתפלל על הישועה ומתקבלת תפילתו, ועל ידי זה נושעים כלל ישראל, וזהו 'ואת שוועתם' של ישראל ישמע ויושיעם.

נמצא אפוא שכמו בזכות בקשת האמת ע"י צדיקי אמת, מתעלים תפילות פשוטי בני ישראל, כן הדבר בבקשת צרכי גשמיות שכאשר מצטרפים עם תפילות על יראת שמים ושאר עניני רוחניות, נענים גם

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

יוסף הצדיק המשיך קדושת ארץ ישראל לתוככי מצרים

אלימלך מליז'ענסק ע"ה בנועם אלימלך (ליקוטי שושנה ד"ה א"י שמחה): ידוע שעיקר החיות של כללות ישראל אינו אלא בארץ הקדושה, השם יתברך יקבץ נדחינו מהרה למקום חיותנו. אך הצדיק הדבק בהבורא יתברך שמו ובשמו הגדול יש לו חיות אף בכל מקום שהוא, עכד"ק. שהצדיק מושך רצועה מארץ ישראל שבה יש אורא דארץ ישראל ולכן במחנהו תשרה הברכה, ועל כן מצינו בכמה וכמה צדיקים שנהגו בקדושת ארץ ישראל אף כשהיו בחוץ לארץ ישראל. וכן מצינו שהתבטאו כך על מקום מנוחת הצדיקים שיש בו מקדושת הארץ.

הלומד תורה לשמה מושך על עצמו קדושת הארץ אף אם הוא בחו"ל

בדברי הצדיקים התבארו עוד אופנים שבהם יכולים למשוך קדושת ארץ ישראל אף שנמצאים חוצה לה. **רבינו החתם סופר** כותב כי כשלומד תורה לשמה מביא עליו קדושת הארץ, וכך אומר בדרשותיו (דרשות לחינוך ס"ת), הנה אמרו חז"ל (מנחות קי). 'ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה' (מלאכי א יא), אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן, אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום, מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי. נמצא אם כן, שבכל מקום שעוסקים בתורה לשמה הרי הוא ארץ ישראל.

בתי כנסיות ובתי מדרשות והסוכה שבחו"ל יש בהם קדושת ארץ ישראל ומובא בגמרא (ברכות ח): אמרו ליה לרבי יוחנן, איכא סבי בבבל. תמה ואמר, 'למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה' כתיב (דברים יא כא), אבל בחוצה לארץ לא. כיון דאמרי ליה, מקדמי ומחשכי לבי כנישתא, אמר, היינו דאהני להו. כדאמר רבי יהושע בן לוי לבניה, קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא, כי היכי דתורכו חי. ולכאורה עדיין קושיא במקומה עומדת, הרי כתוב בפסוק 'על האדמה'. מבאר **המהרש"א** (ח"א ד"ה הנוגעים בנחלה), על פי האמור בגמרא מגילה (כט.), עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, לפיכך גם המשכמים והמעריבים לבית הכנסת כאילו והם נמצאים בארץ ישראל.

אם מקדש עצמו הרי שמקדש סביבותיו בקדושת הארץ וממילא תחול הברכה בכל מקום

הוסיף הרה"ק רבי דוד מלעלוב ע"ה, שגם בחוץ לארץ תוכל לחול ברכה, והיינו אם מקדש עצמו מלמטה ומלמעלה, ואפילו ד' אמות שלו, בקדושה וטהרה, אזי תחול הברכה בנכסיו אפילו בחוץ לארץ, כי זהו גם כן בחינת ארץ ישראל.

על פי זה מבאר בנו הרה"ק רבי משה מלעלוב ע"ה, זהו הרמז בפסוקי התורה בפרשת וישב (בראשית לט א-ה), 'ויוסף הורד מצרימה וגו', ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדוניו המצרי, וירא אדוניו כי ה' איתו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו, ויפקידהו על ביתו וכל יש לו נתן בידו, ויהי מאז הפקיד אותו וגו' ויברך ה' וגו' ויהי ברכת ה' בכל אשר יש לו בבית ובשדה'.

ולכאורה יש להבין, פתח ב'הצלחה' וסיים ב'ברכה'. אך לפי דברי אביו האמורים בא הכל אל נכון ומדויק היטב בפסוקים. מתחילה מחמת יוסף היתה שורה הצלחה בנכסיו אדוניו כי היה בחוץ לארץ ובבית אדוניו המצרי, ואין ביכולת שתשרה הברכה. כשראה אדוניו כי ה' איתו ומצליח בידו, תמה בעצמו מדוע לאיש קדוש כזה אין ביכולת שתשרה הברכה במעשי ידיו. והבין, שהמניעה היא מחמת שהנכסים שלו ובבית המצרי אין אפשרות שתחול הברכה. מה עשה, מיד 'ויפקידהו על ביתו וכל יש לו נתן בידו' בכדי שיהיה כולו של יוסף הצדיק, ואז יוסף קידש עצמו כראוי וכדרכו ואף הד' אמות שלו הכל קידש וטיהר כי היה הכל כמו שלו, ותיכף התחילה הברכה לחול במעשי ידיו ובנכסיו. וזה שסיים הפסוק 'ויהי מאז הפקיד אותו בביתו וגו', ויברך ה' את בית המצרי וגו', ויהי ברכת ה' בכל אשר יש לו' וגו', שתיכף התחילה הברכה לחול בנכסיו.

סביבות הצדיק וד' אמותיו קדושים בקדושת הארץ

אך צריך להבין הכיצד יכולה הברכה לחול באוהלי הצדיקים והמקדשים עצמם בכל חייהם אף שהם בחוצה לארץ ויודעים אנו כי אור ארץ ישראל הוא המסוגל שתימשך ברכה. הדברים מבוארים בדברי קדשו של הרה"ק רבי

יוסף הורד מְצַרִימָה וגו', ויהי ה' אֶת יוֹסֵף וְיִהְיֶה אִישׁ מְצַלִּיחַ וְיִהְיֶה בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמְצַרִי, וְיִרְאֶה אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ, וְיִפְקְדֵהוּ עַל בֵּיתוֹ וְכָל יֵשׁ לוֹ נָתַן בְּיָדוֹ, וְיִהְיֶה מֵאֵז הַפְּקִיד אֹתוֹ וְגו' וְיִבְרַךְ ה' וְיִהְיֶה בְרַכְתּוֹ ה' בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בְּבֵית וּבְשָׂדֵה (לט, א-ה).

האור הקדוש של ארץ ישראל גורם שתהיה תפילתו רצויה בשמים, כפי שכתב **המקובל האלוקי רבי נתן שפירא ע"ה** בחיבורו **טוב הארץ** (טז ע"ב), מפני שאין אותם האותיות המתהוות מהפה מתלבשות באור טמא, ולכן הם רצויות ונעשות תיכף עטרה וכותרת על ראש מלכו של עולם. וזה רמז 'ה'נה צ'עקת בני ישראל באה אלי' (שמות ג ט) ראשי תיבות 'הצב', רוצה לומר כי בארץ הצב"י תיכף אני מקבל בעצמי הצעקות והתפילות של בני ישראל לא ע"י מלאך אלא אני בעצמי, מה שאין כן בחוץ לארץ שצריכין להתלבש באור טמא ויש כמה מקטרגים עליהם עד התכנס בארץ, ואחר כך צריכים טהרה וניקיון כדי לעלות למקום גבוה.

ברכה מעל דרך הטבע - בארץ ישראל

גבולות הארץ הקדושה מכוונים כנגד ארץ העליונה וכל הברכות מלעילא חלים בה, כפי רואים אנו בלשונות 'ברכה והצלחה' שמאחלים בהם יהודים זה לזה, שקיים הבדל גדול ביניהם, 'ברכה' הרי היא מעל דרך הטבע, ו'הצלחה' הינה בדרך הטבע. לשון 'ברכה', ביארוה בספרן של צדיקים ע"ה, מלשון 'המשכה', כמו שאמרו במשנה (כלאים פ"ז מ"א) 'המבריק את הגפן', והכוונה שמכופף זמורת הגפן לארץ וממנה נמשכת נטיעה חדשה, ובדרך זו הוא הביאור בלשון 'ברכה' שבהם ממשיכים את ההשפעות האלוקיות ומגלים אותם בארץ, וכך נוספים עוד מקומות בהם מתגלה לעין כל הנהגת הקב"ה וברוך שמו.

על פי זה ביאר **היהודי הקדוש מפרשיסחא ע"ה**, כי 'הצלחה' בדרך הטבע יכולה שתהיה גם מחוץ לארץ ישראל, אך 'ברכה' שהיא מעל לדרך הטבע אינה יכולה לחול כי אם בארץ הקודש, וכנאמר (תהלים קלד ג) 'יברך ה' מציון', שכל הברכות מגיעות וחלות בארץ ישראל הקדושה.

יראת שמים כוללת כל הטוב שבעולם

דבר שתמיד מתקבלת תפילתו וכפי שיבואר, אזי יחד עם בקשת הרוחניות יזכה לקבל הברכה גם בגשמיות.

דהנה, מובא **בספר חסידים** (אות קלא) שאם אדם שואל דבר שבח לבוראו כגון על לימוד התורה או על אחד מחפצי שמים, ושופך נפשו עליו הקב"ה מקבל תפילתו אפילו אם אין בידו מעשים טובים. וביאר **רבי ישראל סלנט ע"ה**, שזה בדוק ומנוסה שתפילה על רוחניות לעולם מתקבלת, וזה ביאור הכתוב (תהלים קמה יח) 'קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת'. ואמרו חז"ל (ויק"ר יז א) שמא תאמר לכל, תלמוד לומר 'לכל אשר יקראוהו באמת'. מסביר רבי ישראל שכוונת הפסוק לומר שמא תאמר שלכל בקשה קרוב הוא לקב"ה ומתקבלת תפילתו, תלמוד לומר 'לכל אשר יקראוהו באמת', שרק כאשר בקשתו על דבר אמת דהיינו ענייני רוחניות שהם אמת, בשונה מהבלי העולם שהינם אך שקר ואחזית עינים, או אז תיענה בקשתו.

וכן דרשו צדיקים על מה שאמרו בגמרא 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים', שעל כל דבר שמבקש האדם בידי שמים לתת לו או שלא לתת לו, אך אם מבקש האדם על יראת שמים, אינו בידי שמים שלא לתת לו, ומיד כשמבקש על יראת שמים נענה.

וכך פירש החידושי הרי"מ (ליקוטי הרי"מ ברכות לג:) וכן מובא משמו של הרבי מקוצק ע"ה (אמת ואמונה אות תצא): בגמרא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, דקשה, הא אנחנו מבקשים תמיד על יראת שמים - ותן בליבנו בינה להבין ולהשכיל וכו', הוא יפתח לבנו בתורתו וישם בליבנו אהבתו ויראתו וכו' וכדומה. אך הפירוש הוא כך, הכל בידי שמים, דהיינו כשאדם מבקש מאת הקב"ה איזה מבוקש בני חיי ומזוני, הוא בידי שמים, אם ה' יתברך רוצה יתן לו משאלותיו, ואם לאו לאו, חוץ מיראת שמים, שאם אדם מבקש מאת ה' יתברך בכל לב ונפש שיתן בלבו יראת שמים, אז בטח לא ישיב תפלתו ריקם ויתן לו תיכף יראת שמים.

ובזה יבואר גם הלשון 'לגבי משה מילתא זוטרתא', היינו אותם שמתחברים אל משה רבנו ולמדים ממנו לנהוג בעונה ומרגישים בעצמם כ'מילתא זוטרתא', להם ודאי יראת שמים דבר קטן הוא, מאחר ורכשו בעבודתם את מידת הענווה המביאה ליראת שמים.

וכך אמר משה רבנו לבני ישראל (דברים יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה', ותיבת 'מה' רמז למידת הענווה כמו שאמר משה (שמות טז ז) 'ונחנו מה', כאומר, 'מה ה' שואל מעמך' שמבקש הוא ממך להיות 'מה', וכך יבואו אחריה שאר המידות שעל ידי זה תזכה 'כי אם ליראה את ה' אלקיך', ללכת בכל דרכיו, ולאהבה אותו, ולעבוד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך'.

כאשר יש לו לאדם יראת שמים זוכה ומקבל כל הנצרך לו גם בגשמיות, וכך דרש **רבנו דוב בער ע"ה המגיד ממעזריטש** (מגיד דבריו ליעקב קמד) בפסוק (תהלים לד י) 'ראו את קדושי כי אין מחסור ליראיו', כי הירא את דבר ה' אינו חסר מכל טובות שבעולם, והטעם, כי יראת שמים נקראת בלשון חז"ל אוצר, כדאיתא בגמרא (ברכות לג:): רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי, אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר (ישעיה לג ו) 'יראת ה' היא אוצרו'. ובאוצר הרי נמצא וגנוז כל טוב שיש בעולם, ולכן הירא את ה' הזוכה להיכנס לאוצרו של הקב"ה שהוא יראת שמים, זוכה לקבל כל טוב הגנוז באוצרו של הקב"ה.

בקשה על רוחניות נענית בכל מצב

יתכן לבאר בזה, כי כשמבקש האדם בתפילתו על דבר מה מענייני העולם, אין בהכרח שיקבל הדבר כי יתכן שאינו לטובתו ברוחניות או בגשמיות, או שאינו ראוי ואינו בעל זכויות לקבל דבר זה. אך כאשר מבקש על רוחניות שזה

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (לז א). פירש הרה"ק רבי אלימלך **מליז'ענסק ע"ה**, כי 'מגורי אביו' ביאורו כמו 'ויגר מואב' (במדבר כב ג) שהיה תמיד בפחד מאבינו שבשמים. ובכך המשיך דרך האבות הקדושים שהשלימו עצמם במידת היראה. באברהם אבינו ע"ה נאמר (לעיל כב יב) 'עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה', ויצחק אבינו ע"ה שורשו היה יראה ופחד כנודע כמו שכתוב (שם לא מב) 'אלהי אברהם ופחד יצחק', וכן כתוב (שם פסוק נג) 'בפחד אביו יצחק', ועתה בא יעקב אבינו ע"ה ואף הוא ישב 'בארץ מגורי אביו' - מגורי לשון פחד, וישב שם היינו שהתעכב על מידה זו והתיישב בה.

הענווה מביאה ליראה

והנה, הדרך הנכונה לבוא ליראת שמים על ידי שייסגל לעצמו את מידת הענווה, כמו שאמר הכתוב (משלי כב ד) 'עקב ענווה יראת ה'', ופירש רש"י: בשביל הענווה יראת ה' באה. וכך איתא בגמרא (ע"ז כ:): ענווה מביאה לידי יראת חטא.

הוא הדבר שמצינו באבותינו הקדושים, שהשפילו את עצמם בענווה יתירה וכך זכו להגיע לדרגת היראה השלמה. וכך כתב הרה"ק **בעל תולדות יעקב יוסף ע"ה** (ד"ה וישב) שאף דבר היותם - הענווה והיראה, מחוברים בקשר בל ינתק, נרמז אף הוא בפסוק 'וישב יעקב בארץ מגורי אביו', כי 'יעקב' לשון עקב - ענווה, ובזכות הענווה בא ליראת שמים כמו שמסיים הכתוב 'מגורי אביו' לשון מגור ופחד.

משה רבנו זכה לכל דרגותיו בזכות הענווה

כן מוצאים אנו במשה רבנו ע"ה העניו מכל אדם שהיה מופלג במידת היראה, כמו שאמרו חז"ל (ברכות לג:): שיראת שמים לגבי משה דבר קטן היא, כי לרוב שפלותו וענוותנותו זכה גם ליראת שמים, וזהו הנאמר בדברי חז"ל (ספרי בהעלותך קא) 'עניו מאוד מכל האדם' ולא מהאבות, הרי לנו שהאבות כמו משה רבנו ע"ה בענווה, ועל ידה זכו למידת היראה.

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

